

POHVALE ZA KNJIGO

KRVAVA PROSTRANSTVA TIMOTHYJA SNYDERJA

»Snyder pokaže, kaj se je v resnici dogajalo med letoma 1930 in 1945 v baltskih državah, Belorusiji, Poljski in Ukrajini – od stalinističnih lakot do pohodov smrti leta 1945 in množičnega etničnega čiščenja. Ta obmejna območja so bila v resnici središče Stalinove in Hitlerjeve ideološke obsedenosti.«

–Antony Beevor, *Telegraph* (London), knjiga leta

»Snyderjev izvirni prispevek je, da vse te epizode – ukrajinsko lakoto, holokavst, Stalinove množične usmrtitve, načrtno stradanje sovjetskih vojnih ujetnikov, povojno etnično čiščenje – obravnava kot različne vidike istega pojava. Namesto da bi nacistična ali sovjetska grozodejstva proučeval ločeno, kot so to storili mnogi drugi, jih obravnava skupaj. Vendar po drugi strani Snyder ne dela natančne primerjave obeh sistemov. Njegov namen je namreč pokazati, da sta oba sistema v istem času in na istih krajih zagrešila iste vrste zločinov, da sta si medsebojno pomagala in se podpirala, predvsem pa, da je njuna medsebojna interakcija povzročila več množičnih pobojev, kot bi jih lahko izvedel vsak od njiju sam.«

–Anne Applebaum, *New York Review of Books*

»Celo tisti, ki se ponašajo s poznavanjem zgodovine, bodo pogosto osupnili ob [Snyderjevih] razkritjih, kontrastih in primerjavah. ... Snyderjeva tankovestno in pretanjeno napisana knjiga se izogiba jalovim, že mnogokrat slišanim razpravam o tem, ali je bil Stalin enako slab kot Hitler in ali so sovjetski množični pomori v Ukrajini in drugod moralno primerljivi z nacističnim iztrebljanjem Judov. Namesto tega občudovanja vredno razlaga in predstavlja dejstva. Oba totalitarna imperija sta ljudi spremenila v statistične podatke, njihovo smrt pa v nujen korak k boljši prihodnosti. Knjiga gospoda Snyderja razlaga, s sočutjem, pravičnostjo in pronicljivo-stjo, kako se je to zgodilo in komu.«

–*The Economist*

»Vsak od njiju je ustvaril grozljivo orgijo namernega množičnega ubijanja. ... Snyder pretresljivost svojega izčrpnega in zgovornega poročila poudari s kratkimi prebliski iz življenja posameznih žrtev, storilcev in prič.«

–*New York Times Book Review*

»Med letoma 1933 in 1945 je bilo v Vzhodni Evropi umorjenih 14 milijonov ljudi. Knjiga *Krvava prostranstva: Evropa med Hitlerjem in Stalinom* sistematično prikaže, kako, kje in zakaj je umrlo na milijone ljudi. Celokupni učinek nas prisili, da na novo premislimo o vseh vidikih sodobne Evrope in druge svetovne vojne. Ob tem pa Snyder doseže nekaj še pomembnejšega: tistim, ki so umrli, vrne nekaj človeškega dostojanstva, ne da bi jih obravnaval zgolj kot žrtve.«

–*The New Republic*, Najboljše knjige leta 2010 po izboru uredništva

»Snyderjevo raziskovanje je skrbno in temeljito, njegova pripoved pa močna. ... Timothy Snyder z vključitvijo sovjetskih in nemških množičnih grozodejstev v svoj pregled začenja nujno, a še vedno tabuizirano proučevanje dejanske pokvarjenosti totalne vojne, kot so jo izvajali v 20. stoletju, preden jo je preprečil prihod jedrskega orožja.«

–*Washington Post*

»Zgodbo o drugi svetovni vojni, tako kot o večini vojn, navadno pripovedujejo zmagovalci. Diplomatska in vojaška poročila prihajajo večinoma iz Zahoda in v njih nastopajo moralno neoporečni zavezniki – ZDA, Velika Britanija in Sovjetska zveza – v bitkah proti fašizmu. Holokavst je deležen ločene zgodovinske obravnave kot poseben primer genocidnega namena in človeške tragedije. Knjiga Timothyja Snyderja: *Krvava prostranstva: Evropa med Hitlerjem in Stalinom* pa izsili dramatičen prelom s temi naziranjmi. ... Eden od ciljev, ki si jih je gospod Snyder zastavil v *Krvavih prostranstvih*, je postaviti holokavst v kontekst in ga, po svoje, vrniti v širši zgodovinski okvir evropskega konflikta. To je naloga, ki se je ne more lotiti noben zgodovinar, ne da bi tvegala polemiko. Toda *Krvava prostranstva* nikakor ne zmanjšujejo judovskega trpljenja, temveč prinašajo popolnejšo sliko nacističnega ubijalskega stroja.«

–*Wall Street Journal*

»Kako sta Stalin in Hitler omogočila zločine drug drugega in pobila 14 milijonov ljudi med Baltikom in Črnim morjem. Življenjsko delo zgodovinarja z Univerze Yale, ki si zasluži, da ga preberemo in se nato še večkrat vračamo k njemu.«

–*The Economist*, Knjige leta

»Vsekakor moramo vedeti vse, razumeti vse, občutiti vse. Snyderjeva knjiga prinaša izvirno poročilo o tem obdobju z obilico podrobnosti, podano v boleče odkritih stavkih, zato bi morala razširiti te tri sposobnosti pri vsakem bralcu, ki se loti njenega mračnega, a razsvetljujočega razlaganja.«

–David Denby, *The New Yorker*

»Ta odlična in pretresljiva zgodovina pripoveduje o 14 milijonih ljudi, umorjenih na ozemlju med Berlinom in Moskvo med letoma 1933 in 1945 – ne le o tistih, ki so umrli v holokavstu, temveč tudi o 3,3 milijona žrtev Stalinovega načrtnega izstradanja sovjetske Ukrajine, številnih pobitih pripadnikih poljske elite ter Rusih, Belorusih in Ukrajincih, ki jih je izstradal Hitler.«

–*Financial Times*

»Hitler in Stalin sta na področju namernih množičnih umorov še vedno neprekosljiva. Čeprav že dolgo razpolagamo z obsežnim znanjem o njihovih zločinih, se lahko primeri, da še vedno napačno razumemo njihov značaj in obseg – tudi zato, ker ne vidimo, kako sta obe veliki diktaturi vplivali druga na drugo. Zato zgrešimo pomen tega, kje so se od sredine tridesetih do sredine štiridesetih let prejšnjega stoletja dogajale najhujše grozote: na Poljskem, v zahodni Rusiji ter na območju sedanjih Ukrajine, Belorusije in baltskih republik. To pojasni Timothy Snyder v knjigi *Krvava prostranstva*, s katero poskuša prepričljivo in ganljivo ponuditi nov razlagalni okvir za nočno moro sredine 20. stoletja v Evropi.«

–*The Independent* (London), knjiga leta

»Skrbno raziskano delo. ... Knjiga *Krvava prostranstva* je kot popravek naše običajne predstave o tem obdobju izjemno dragocena. ... Močna in pomembna lekcija iz zgodovinske geografije.«

–Adam Hochschild, *Harper's Magazine*

»Milijoni Vzhodnoevropejcev so bili ujeti med Nemčijo in Sovjetsko zvezo, najbolj morilskima režimoma v evropski zgodovini. Njihova zgodba je v osrčju izjemne knjige Timothyja Snyderja. ... *Krvava prostranstva* so dobro napisano, jasno in razumljivo delo. Knjiga je polna najnovejših statističnih podatkov – med katerimi so številni naravnost osupljivi –, vendar pospremljenih tudi z ganljivimi pričevanji posameznikov. ... Nekaj od tega je že znano. Veliko pa ne. Snyder je ključna osebnost novega razmišljanja o Vzhodni Evropi, ki spreminja naš pogled na stalinizem, nacizem in holokavst. ... Snyder je zbral ogromno novega razmišljanja in raziskav, od katerih večina še ni bila prevedena. Gre za izjemno znanstveno delo, ki razbija številne mite in odpira fascinantno novo zgodovino Evrope.«

–*New Statesman*

»Knjiga Timothyja Snyderja je prelomna, vendar ne samo zato, ker prinaša nove informacije o drugi svetovni vojni in njenih grozodejstvih, temveč zato, ker odstira, tako kronološko kot geografsko, nov pogled, ki nam omogoča videti te zgodovinske dogodke v novi luči.«

–*The Jewish Forward*, pet najboljših neleposlovnih knjig leta 2010

»Snyderjev briljantni prikaz stalinističnih in hitlerjanskih morišč predstavi veliko novega arhivskega gradiva, ob katerem nas zmrazi do kosti in nam daje misliti, kako bi se sodobni zanikovalci sovjetskih zločinov ... odzvali, na primer, na njegovo poročilo o 100.000 Poljaki, umorjenih med čistkami v letih 1937–1938, ali o šestih milijonih ljudi, ki so umrli zaradi načrtovane lakote.«

–*Reason*, najboljše knjige leta 2010

»Knjiga Timothyja Snyderja *Krvava prostranstva* je razsvetljujoče poročilo o množični smrti, ki so jo nacisti in komunisti povzročili v Ukrajini, Belorusiji, na Poljskem, v zahodni Rusiji in delih baltskih držav.«

–John Gray, *New Statesman*, knjige leta 2010

»Resnično pretresljivo poročilo o ideologiji, politični strategiji in vsakodnevni grozoti sovjetske in nacistične vladavine v regiji, ki jo Timothy Snyder imenuje krvava prostranstva. ... Timothy Snyder je opravil arhivske raziskave v angleščini, nemščini, jidišu, češčini, slovaščini, poljščini,

beloruščini, ukrajiniščini, ruščini in francoščini. Njegova učenost je izjemna. Zaradi svojega živega predstavljanja je sposoben videti povezave, podobnosti in splošne trende tam, kjer bi drugi videli le kaos in zmedo. ... To je pomembna knjiga.«

–István Deák, *The New Republic*

»V tej tankovestno raziskani zgodovini ... Snyder ne zagovarja domnevne moralne ekvivalence med Hitlerjevim iztrebljanjem Judov in stalinističnim iztrebljanjem kulakov. Nasprotno, industrijsko izkoriščanje trupel in njihovega pepela je bilo edinstveno hitlerjansko grozodejstvo – edinstven primer človeške sramote. Kljub temu pa je to prva knjiga v angleščini, ki skupaj raziskuje tako nemške kot sovjetske množične poboje. Knjiga *Krvava prostranstva* je kot zgodovina političnega množičnega umora namenjena osvetlitvi politične bolnosti, ki je 14 milijonov ljudi zreducirala v status neoseb.«

–*Telegraph* (London)

»Prelomna nova knjiga o skoraj sočasnih Hitlerjevih in Stalinovih genocidih. ... Naše razumevanje stalinizma – pa tudi človeške narave kot take – bo vsekakor žalostno nepopolno, dokler ne preberemo Snyderjevih strani.«

–*Slate*

»Nadarjeni zgodovinar in dovršen pripovedovalec [Snyder] podkovano ubira pot skozi skrajno zapleteno zgodbo, razbija mite, popravlja napačne predstave ter v enaki meri zagotavlja okvir, znanstveno analizo in zanimivo človeško pripoved, pri čemer vedno s sočutnim razumevanjem daje glas žrtvam samim. ... *Krvava prostranstva* je odlična, avtoritativna in pronicljiva knjiga, ki z zgledno jasnostjo pripoveduje mračno zgodbo o največji človeški demografski tragediji v evropski zgodovini. Snyder se je odločil, da bo mnogim milijonom žrtev totalitarizma dal človeški obraz. To mu je odlično uspelo.«

–Roger Moorhouse, *BBC History Magazine*

»*Krvava prostranstva* spremenijo naš pogled na to grozljivo obdobje. ... Snyder vztraja, da je treba kolosalna grozodejstva na njegovih 'krvavih prostranstvih' umestiti v enoten zgodovinski okvir. Če jih obravnavamo

ločeno – če, na primer, vidimo Hitlerjeve zločine kot 'tako velike, da stojijo zunaj zgodovine', ali Stalinove kot pošastno sredstvo za doseganje modernizacije –, pomeni, da dopuščamo, da oba diktatorja 'sama opredelujeta svoja dela'. Nepozabna pripoved o ukrajinski lakoti v tej knjigi prepričljivo dokazuje, da je Stalin vedel, kaj se dogaja na podeželju, in se je odločil, da bo pustil, da gre to dogajanje svojo pot. ... Številke so tako velikanske in tako grozljive, da bi lahko žalost ob njih otopela. Toda Snyder, ki ni le velik raziskovalec, ampak tudi plemenit pisatelj, to ve. Poziva nas, naj ne razmišljamo v teh okroglih številkah.«

–*Guardian* (London)

»Knjiga Timothyja Snyderja *Krvava prostranstva* je del fascinantnega ponovnega premisleka o Vzhodni Evropi pod Hitlerjem in Stalinom in odstira pogled na katastrofalno krajino.«

–David Herman, *New Statesman*, knjige leta 2010

»Pomembno novo zgodovinsko delo ... Snyder ponuja močan opomin, da so bila prava polja smrti holokavsta na ozemljih pod nemško okupacijo na vzhodu. ... Snyder je živa enciklopedija presunljivih dejstev in neizpodbitnih števil. ... V knjigi *Krvava prostranstva* umešča holokavst poleg drugih grozodejstev v vseobsegajoč enotni načrt. ... Snyder je morda najbolj nadarjen mlajši zgodovinar sodobne Evrope, kar jih deluje danes. Osupljivo plodovit pisec svoje delo gradi na avtoritativnem obvladovanju dejstev, odkrivanju podatkov iz množice knjig v več jezikih in odličnem povezovanju svojih ugotovitev. Knjiga *Krvava prostranstva* je dragocena že zgolj zaradi dih jemajoče pripovedne sinteze grozljivega obdobja evropske zgodovine. ... Malodane nadnaravno nadarjen prozni stilist [Snyder] stremi k visoki moralnosti, ki je edina primerna za njegove mračne teme, vendar le redko zapade v depresivnost. ... *Krvava prostranstva* so po vseh merilih izjemen, celo zmagoslavni dosežek. ... Če sklenemo, Snyderjev glavni dosežek je v tem, da je s primerjavo dveh ubijalskih režimov tako dobro podal svojo tezo, da je ni mogoče izpodbiti, čeprav je še nedavno tega vzbujala ogorčenje, češ da banalizira edinstveno usodo ali posebno čast določenih žrtev.«

–Samuel Moyn, *The Nation*

»Svežina knjige *Krvava prostranstva* je tudi v tem, da naš tradicionalni pogled na drugo svetovno vojno in leta, ki so vodila do nje, obrne na glavo: namesto da bi konflikt obravnavala od zgoraj navzdol, kot spopad med velikimi silami, začne s perspektivo žrtev in tistih, ki so bili umorom najbližje. ... Še naprej bodo potekala goreča prerekanja o tem, v kolikšni meri je mogoče, oziroma ali bi bilo treba, zločine Hitlerja in Stalina obravnavati v enaki luči. Toda nekaj je nedvoumno: za žrtve ni bilo nobene razlike.

—Gal Beckerman, *Boston Globe*

»Drzna knjiga sijajnega proučevalca, ki se je uveljavil kot pomemben glas na področju vzhodnoevropske in sovjetske zgodovine ter študij holokavsta. Ta veličastna pripoved je lepo zgrajena ter napisana z empatijo in raziskovalno strogostjo. Snyderjevo delo je protitež splošni težnji, da se nacistični in stalinistični režim meče v isti koš kot del nekega tragičnega obdobja, obdobja katastrof – ne da bi med njima začrtali razlike; ne da bi pokazali, kako so različni ljudje dejansko trpeli pod tema režimoma. ... Tistim, ki želijo, iz kateregakoli razloga že, pretiravati o zločinih stalinizma, obenem pa zmanjševati zločine Hitlerja in njegovih sodelavcev, Snyder predstavi dejanske podatke. Svoje trditve utemeljuje na podlagi najnovejših raziskav s področja sovjetske, nacistične in vzhodnoevropske zgodovine ter študij holokavsta, pri čemer impresivno črpa iz virov v več evropskih jezikih. To je hvalevreden dosežek in usluga vsem tem področjem, na katerih še vedno primanjkuje medsebojnega dopolnjevanja.«

—Wendy Lower, *Journal of Genocide Research*

»Pomembna nova zgodovina. ... Eden glavnih dosežkov Snyderjeve knjige *Krvava prostranstva* je v tem, da ohranja občutek posebnosti judovske izkušnje, čeprav prikaže njeno zapleteno povezanost s strašnimi izkušnjami ljudstev, med katerimi so Judje živeli. ... Odnos med Judi in komunizmom je verjetno najbolj eksplozivna od vseh tem, ki jih Snyder obravnava, in tu so mu v največjo oporo prednosti, ki jih kaže po vsej knjigi – globoka učenost, široko sočutje in jasna, skrbna moralna presoja. ... Vsak, ki želi v celoti razumeti holokavst – vsaj kolikor ga je mogoče razumeti –, bi moral prebrati *Krvava prostranstva*, saj ta knjiga pokaže, koliko zla je bilo treba povzročiti, da je bilo mogoče narediti največje zlo.«

—Adam Kirsch, *Tablet*

»Za nas na Zahodu so grozote druge svetovne vojne povezane z imeni Auschwitz, Iwo Jima in Hirošima. Snyder, izjemno nadarjen zgodovinar z Univerze Yale, v ničemer ne zanika pomembnosti teh krajev, vendar kljub temu korenito spremeni naše razumevanje množičnega umora, ki se je dogajal v teh letih, saj prepričljivo pokaže, kje in kako je večina žrtev našla svoj konec. *Krvava prostranstva* so polna osupljivih dejstev in razkritij. ... V zaključku, ki bi moral biti obvezno branje za vse, Snyder obravnava moralna vprašanja, ki jih odpira ta morilska zgodovina, s procljivostjo in pretanjenim upoštevanjem odtenkov krivde, zaradi katerih je včasih težko jasno ločiti žrtve od storilcev. Osvetli tudi zelo pomembno nevarnost 'tekmovalnega mučeništva' v bližnji preteklosti, ko so si narodi s krvavih prostranstev poskušali prisvojiti status največjih žrtev.«

—*Seattle Times*

»Snyderjeva revizionistična zgodovina opisuje, kako je v deželah med Nemčijo in Sovjetsko zvezo umrlo približno 14 milijonov ljudi, in prinaša nov pogled na tragedije, ki so se zgodile med drugo svetovno vojno.«

—*Roll Call*

»Statistični podatki so pomemben del pripovedi gospoda Snyderja, vendar pri tem ne pozablja, da je bila vsaka številka nekoč človek. ... Ta knjiga je mračno, a pomembno branje.«

—*Washington Times*

»Snyder predstavlja gradivo, ki je nedvomno sveže – še več, prihaja iz virov v jeziki, ki jih zna zelo malo zahodnih akademikov. Resnični uspeh knjige *Krvava prostranstva* je v njeni učinkoviti predstavitvi hladnega, trdnega znanstvenega gradiva, ki ga je v knjigi v izobilju.«

—*Financial Times*

»Trdna in preudarna znanstvena študija.«

—*Booklist*

»Srhljivo sistematična študija množičnih umorov, ki sta jih vzajemno izvajali Sovjetska zveza in nacistična Nemčija. ... Pomembno delo z osupljivimi številkami in znanstvenimi dognanji.«

—*Kirkus Reviews*, recenzija, označena z zvezdico

»Brezhibno raziskana zgodovina. ... Ena od velikih prednosti Snyderjeve knjige je, da oživilja nekatere pozabljene glasove tistih, ki so umrli na 'krvavih prostranstvih'. Nacistični in sovjetski režim sta ljudi spremenila v številke, Snyder pa obširno pripoved o vzhodnoevropski tragediji brez primere poveže z njenim intimnim vplivom na življenja posameznikov.«

–*Irish Times*

»Vsi, ki bodo prebrali to knjigo, bodo korenito spremenili svoje razmišljanje o sredini 20. stoletja. ... Snyderju sta uspeli dve težki nalogi hkrati. Obravnava pogosto raziskano obdobje in ga prikaže v povsem novi luči. Obenem pa osvetli tudi premalo raziskane zgodovinske dogodke, ki jih predstavi skozi prizmo regije – Vzhodne Evrope –, kjer zgodovina med svojim razvojem pogosto ne pusti veliko prič. ... *Krvava prostranstva* so absolutno nujno branje za vse, ki jih zanima zgodovina 20. stoletja, še bolj pa za tiste, ki jih zanima, kako se vzpostavljajo in ohranjajo zgodovinske pripovedi. Snyderjevo raziskovanje preteklosti bo vredno spremljati tudi v prihodnjih letih.«

–*The Prague Post*

»Globoko presunljivo in provokativno delo.«

–*Washington Monthly*

»Obvezno branje za vse, ki jih zanima zgodovina Vzhodne Evrope.«

–Ana Porter, *Globe and Mail*

»Osupljiva in pomembna nova knjiga. ... Snyder piše z drznostjo, ki bo nekaterim povzročila nelagodje. Dvomi o uporabnosti besede genocid in raje uporablja izraz 'množični poboji'. S tem ko Stalinovo početje postavi v kontekst Hitlerjeve končne rešitve ... se Snyder ne spušča v lahkotno iskanje ekvivalentov; skrbno pazi, da ne kopiči argumentov. Pokaže pa, kako sta nacistična Nemčija in Sovjetska zveza ustvarili dinamiko, ki se je vzajemno krepila in katere posledica je bila smrt 14 milijonov ljudi na Poljskem, v Litvi, Ukrajini in Belorusiji.«

–*The National* (Abu Dabi)

»Drzna in briljantna knjiga, ki bralca prestavi iz območja udobja, ko skuša soočiti nacistične in sovjetske grozote iz sredine 20. stoletja ter jih umestiti v isto pripoved. Osredotoča se na območja, kjer sta se ta režima

prekrivala in tekmovala, in sicer na Poljsko, baltske države, Ukrajino in Belorusijo – 'krvava prostranstva' iz naslova – in daje človeški obraz neštetim žrtvam totalitarizma. Je aktualna, avtoritativna in dobro napisana knjiga, ki je – vsaj zame – nedvomno zgodovinski vrhunec leta.«

–*History Today*

»*Krvava prostranstva* so razred zase, prava uspešnica, ki temeljito preoblikuje naše razumevanje druge svetovne vojne in tridesetih let 20. stoletja. ... Zmagoslavje preudarnega pisanja in dobre presoje. ... Zgodba je odlično dostopna – jasna, prepričljiva, živa in posejana s spoznanji. ... *Krvava prostranstva* so popoln spremljevalec za raziskovalce in študente dogajanja v Evropi sredi dvajsetega stoletja. Dostopna in izredno izčrpna knjiga bo naletela na obsežno občinstvo in jo bodo pogosto navajali kot temeljno delo.«

–*Michigan War Studies Review*

»Pomemben mejnik v prepotrebem procesu ohranjanja spomina in pisanja zgodovine množičnih zločinov, storjenih nad 14.000.000 žrtev v Vzhodni Evropi v dvajsetem stoletju. Snyder z enako empatijo obravnava različne skupine žrtev in se nenehno zaveda številnih raznoterih vzrokov in posledic.«

–*Yad Vashem Studies*

»Takojšnja klasika. ... Snyder predstavi veliko malo znane zgodovine.«

–*Foreign Policy in Focus*

»*Krvava prostranstva* so skrbno raziskano in ambiciozno obsežno delo, ki bralca posrka vase, čeprav prinaša zelo pretresljivo poročilo o nekaterih največjih zlih dvajsetega stoletja.«

–*Ethics & International Affairs*

»Snyder stran za stranjo opisuje pogrom, ki je izbruhnil po krvavih prostranstvih. Po vseh teh letih, po vseh zgodovinskih knjigah so še vedno podrobnosti, ki vzbujajo grozo. ... Snyder na zanimivo nov način razkriva, kako ustaljeno zahodno razumevanje holokavsta, osredotočeno na skoraj klinično razčlenjeni *danse macabre* deportacij in končnega iztrebljanja v taboriščih daleč od Pariza, Amsterdama ali Rima, ne odraža bolj značilne izkušnje na vzhodu.«

–*National Review Online*

»Mojstrsko napisana zgodovina. ... Snyder marsikoga od nas prisili, da spremeni svoje razumevanje druge svetovne vojne.«
—*Maclean's*

»*Krvava prostranstva* raziskujejo nekatere najbolj moreče kolektivne spomine sodobnega sveta. [Snyder] si z znanstveno natančnostjo in privlačno prozo prizadeva pojasniti tako vzroke kot posledice dveh najbolj zastrašujočih množičnih morilcev 20. stoletja.«

—*The Economist*, blog Prospero

»*Krvava prostranstva* temeljijo na osupljivo izjemnem znanstvenem delu, opravljenem v šestnajstih arhivih in pol ducata jezikov. Rezultat je natančen opis množičnega umora, predstavljen v zadržani, skoraj klinični prozi, katere moč izvira iz postopnega, a nepretrganega kopičenja grozljivih podrobnosti. ... Monumentalno delo, ki je plod humanih in neutrudnih prizadevanj znanstvenika, da bi ponovno zajel, kar je ostalo od milijonov moških, žensk in otrok, ki so bili umorjeni v najtemnejših urah Evrope.«

—*Commonweal*

»Dostopno predstavljena zgodovina najvišjega reda. Ne samo, da Snyder učinkovito prikaže motive, ki so gnali Stalinove in Hitlerjeve zločine, ampak predstavi tudi zgovorne podrobnosti, ki bi jih manj pozoren opazovalec prezrl. Številne zgodbe posameznikov, ki so trpeli na 'krvavih prostranstvih', dajo človeško podobo pokolu, ki je bil izvršen v imenu stalinistične in nacionalsocialistične ideologije. To je nemara Snyderjev najbolj omembe vreden dosežek.«

—*Choice*

»*Krvava prostranstva* so neverjetno izvirno delo, podrobna raziskava časa in tematike, ki sta bila morda proučevana, dramatizirana in obravnavana temeljiteje kot katerakoli druga v zgodovini. Želi nas opozoriti, da je bil holokavst predvsem pojav, ki je potekal v Vzhodni Evropi in vzporedno s številnimi drugimi politikami množičnega ubijanja. ... Snyder je s to mojstrsko knjigo holokavstu in grozotam, ki so se dogajale pred in istočasno z njim, namenil pravo mesto.«

—*Policy Review*

»Veliko knjig je koristnih; peščico jih lahko označimo za pomembne; knjiga *Krvava prostranstva* pa nič manj kot spreminja naš pogled na zgodovino 20. stoletja in na smrtonosno človeško ceno totalitarnega utopizma, ki je bil med njegovimi najbolj značilnimi lastnostmi. ... *Krvava prostranstva* so pretresljiva, poučna, ganljiva in intelektualno zahtevna raziskava najbolj presunljive in boleče teme zgodovine 20. stoletja. Le redki, ki jo bodo natančno proučili, bodo lahko pozabili Snyderjevo mojstrsko obdukcijo štirinajstmilijonkrat uničenega človeškega bitja v imenu totalitarne distopije.«

—*The Polish Review*

»*Krvava prostranstva* močno osvetlijo politiko, ki sta jo izvajala tako Hitler kot Stalin, še zlasti stradanje kot obliko etničnega čiščenja. Zgodba je grozljiva, vendar njej širši poudarek bralcem prinaša veliko točnejše razumevanje tega obdobja, kot pa je pogosto predstavljeno.«

—*Contemporary Review* (Oxford)

»Zgodovinarji, ki proučujejo nacistično Nemčijo, so analizirali Hitlerjevo uničevalno vojno na vzhodu, končno rešitev ter obsežen projekt rasne revolucije in kolonizacije, orisan v načrtu *Generalplan Ost*. Zgodovinarji, ki proučujejo Sovjetsko zvezo, so analizirali Stalinovo kolektivizacijo, veliki teror, arhipelag Gulag, deportacije in izgon sumljivih manjšin ter hitro sovjetizacijo novo priključenih ozemelj na zahodni meji. Oboji so se pogosto bolj osredotočali na politiko in odločanje diktatorjev kot na usodo njihovih žrtev. Osupljiv prispevek knjige Timothyja Snyderja je, da predstavlja sintetično poročilo vzhodnoevropskega zgodovinarja, v katerem se osredotoča na geografsko območje, kjer sta smrtonosni politiki Hitlerja in Stalina vplivali druga na drugo, se prekrivali in vzajemno stopnjevali. Kot Snyder nazorno pokaže, je bil njun skupni vpliv na ljudi, ki so živeli na 'krvavih prostranstvih', preprosto največja demografska katastrofa in človeška tragedija v evropski zgodovini, kar jih je kdaj povzročil človek.«

—Christopher R. Browning, profesor zgodovine na katedri

Franka Porterja Grahama Univerze Severne Karoline v Chapel Hillu

»Timothy Snyder je ob opiranju na številne malo znane vire napisal pre-tanjeno, izvirno in pronicljivo analizo evropskih polj smrti dvajsetega sto-letja med Rusijo in Nemčijo. *Krvava prostranstva* so zgodovina visokega reda in nas lahko usmeri tudi k podukom za naš čas.«

–Timothy Garton Ash, profesor evropskih študij
Univerze v Oxfordu in avtor knjige *The File*

»Skoraj sedemdeset let po dnevu zmage v Evropi drugo svetovno voj-no še vedno dojemamo z ozke zahodne perspektive in številna temeljna vprašanja o vojni v letih 1939–1945 ostajajo nerešena. Timothy Snyder v knjigi *Krvava prostranstva* – kar se nanaša na ogromen pas ozemlja med Nemčijo in Rusijo – proučuje malo znan del evropske celine, kjer sta povzročala trpljenje in smrt tako Stalin kot Hitler, in pride do nekaterih vznemirljivih ugotovitev. S povezavo izjemnih jezikovnih in detektivskih sposobnosti ter občutkom za nepristranskost se loteva pomembnih vprašanj, s katerimi se manj pogumni zgodovinarji niso upali spopasti: Kje in kdaj je bilo pobitih največ žrtev? Kdo so bili storilci ter katere etnične in nacionalne skupine so bile žrtve? Kako je mogoče izračunati in preveriti te številke? To je knjiga, ki bo bralce prisilila k ponovnemu razmisleku o zgodovini.«

–Norman Davies, F.B.A., avtor knjige *Zgodovina Evrope*

»Sredi dvajsetega stoletja so bile dežele med Rusijo in Nemčijo več kot deset let evropska polja smrti. Na desetine milijonov civilistov od Poljske do Ukrajine, od Litve do Belorusije so oblasti in vojske Sovjetske zveze in nacistične Nemčije stradale, pretepale, streljale in zadušile s plinom. Mi-slimo, da to zgodbo poznamo in ji pripisujemo kratke oznake: Auschwit-z, Gulag. Timothy Snyder pa v svoji prelomni in pogostoma pogumni študiji evropskih »krvavih prostranstev« pokaže, kako zelo zapletena je bila ta zgodba. Njegov opis metod in motivov morilskih režimov doma in v vojni na tujem bo korenito spremenil naše razumevanje posledic množičnega iztrebljanja v bližnji preteklosti. Knjiga *Krvava prostranstva* – brezhibno raziskana in primerno občutljiva za svoje vnetljivo gradivo – je najpomembnejše delo o tej temi v zadnjih desetletjih in bo zagotovo postala referenca na svojem področju.«

–Tony Judt, avtor knjige *Povojna Evropa*

»Te knjige ne bi mogel napisati noben drug zgodovinar.«

–Profesor Terry Martin, direktor Davisovega centra za ruske in evrazijske študije na Univerzi Harvard

»Najboljša knjiga o grozodejstvih Hitlerja in Stalina, kar jih je bilo kdajkoli napisanih. ... Ena najbolj pretresljivih knjig, kar sem jih prebral v življenju ... Napisal jo je genij, Timothy Snyder, profesor zgodovine na Univerzi Yale. Resnično neverjetna knjiga. ... Mislim sem, da sem že vse videl in slišal – pa nisem.«

–Michael Savage, avtor uspešnic po izboru *New York Timesa* in voditelj oddaje *The Michael Savage Show*

»Odličen, pomemben in nadvse izviren pogled na območje, ki ne vključuje le Poljske, temveč tudi Belorusijo, Ukrajino in baltske države.«

–*The Jewish Journal*

»*Krvava prostranstva* so zaradi svoje tematike neprijetno branje. ... Knjiga je dobro napisana in bo pomembna za vse, ki proučujejo zgodovino srednje tretjine 20. stoletja – leta, prepojena s krvjo.«

–*The Federal Lawyer*

»V knjigi *Krvava prostranstva: Evropa med Hitlerjem in Stalinom* avtor Timothy Snyder zavzame širši, daljnoviden in morda kontroverzen nov pogled na najbolj uničujoče obdobje umorov in množičnega uničevanja v zgodovini človeštva. ... Srhljiva in poučna zgodba o tem, kako je bilo umorjenih 14 milijonov neoboroženih moških, žensk in otrok.«

–*Ottawa Citizen*

»Snyderjeva knjiga nas sili, da holokavst umestimo v širšo krajino genocidnih politik nacistov in Sovjetov, ne da bi pri tem zmanjšali edinstvenost Hitlerjeve vojne proti Judom.«

–*Jewish Book World*

»Teza Timothyja Snyderja, ki je v tej knjigi pogumno zapisana in zelo natančno argumentirana, je, da lahko novejšo zgodovino Srednje Evrope v pravih barvah vrednotimo le, če jo razumemo kot rezultat interakcije med tema dvema velikima imperijema. ... Knjiga *Krvava prostranstva* združuje izjemno znanstveno strogost in strastno zavzetost za teksturo časa, ki ga obravnava. Posreduje vzdušje neke dobe in daje ključne, ki omogočajo razumevanje grozljivih dogodkov.«

–*Weekend Australian*

»Pomembna knjiga. ... Impresivno koherentna pripoved.«

–*Canadian Jewish News*

»Vidimo dileme in grozote, s katerimi so se spoprijemali tisti, ki so živeli na krvavih prostranstvih – kako so preživeli, kolaborirali, se upirali, ljubili, upali, opazovali, živeli in umirali. Snyder zgodovinsko pripoved iztrga iz Stalinovih in Hitlerjevih rok ter jo položi v roke žrtev. Vse to pa je še poudarjeno s Snyderjevo močno prozo: ni samo več zgodovinar, ki je zbral na stotine virov v več jezikih, ampak tudi oster in ganljiv pisatelj.«

–*The Kyiv Post*

»Povezovanje Hitlerja in Stalina zaznamuje prelomni del Snyderjeve knjige. Mnogi drugi so argumentirali to povezavo enako mislečih blaznežev, vendar je ni noben avtor, kar jih poznam, analiziral tako dosledno kot Snyder. Proučuje skoraj vse vidike tega sprevrženega odnosa in na tej poti prispeva k našemu razumevanju sovjetskih lakot, pakta Molotov-Ribbentrop (znanega tudi kot pakt Hitler-Stalin) in prave narave Stalinskega antisemitizma.«

–*The Jewish Exponent*

»*Krvava prostranstva* si zaslužijo, da jih preberemo. So poučna zgodovina v vseh pomenih te besede.«

–*Winnipeg Free Press*

»*Krvava prostranstva* Timothyja Snyderja ni knjiga, katere čas je napočil; je knjiga, ki bi morala iziti že zdavnaj. Čim prej bo ta knjiga prišla v roke širokemu krogu vzhodnoevropskih bralcev, tem večja je verjetnost, da bo dosežen resničen napredek pri 'ponastavitvi' nekaterih najdlje trajajočih jedkih dvostranskih odnosov v regiji.«

–*The Moscow News*

»Snyderjeva literarna učenost nas poučuje o temi, ki je svet ne more pozabiti. Vzemite si čas in potrpežljivo preberite njegovo knjigo. Nagrajeni boste z obetom, ki ga prinaša to znanje.« –*The Exchange* (Spokane, WA)

»Pretresljiva zgodovinska raziskava o množičnem pokolu 14 milijonov ljudi, ki sta ga izvedla Hitlerjev in Stalinov režim.« –*Business Insider*

»Močna in srhljiva zgodovina. ... *Krvava prostranstva* ponujajo nov pogled na popolno blaznost in brezobzirnost, s katerima sta totalitarna diktatorja, Hitler in Stalin, ugonabljala človeška življenja na ravni, ki nima primerjave v analih človeške brutalnosti.« –*Sarasota Herald-Tribune*

»Snyder je napisal skrbno raziskano knjigo, ki ji je uspelo najti ravnovesje med vrhunsko znanstveno vedo in dramatičnostjo, ob kateri nas stiska v želodcu. Reči, da grozote, opisane v tej knjigi, zahtevajo zelo nadarjenega pripovedovalca, bi bilo podcenjujoče. S preiskovanjem arhivov, prikazovanjem žrtev kot posameznikov, ne številke ali statistik, ter razkrivanjem notranjih motivov tako Hitlerja kot Stalina je Snyder ustvaril edinstveno delo, nekaj povsem novega, razburljivega in monumentalnega.«

–*The Wichita Eagle*

»Začnite na začetku *Krvavih prostranstev* ali pa knjigo naključno odprite na katerikoli strani in izberite katerikoli odstavek, pa boste takoj očarani in vpeti v nekaj strašnega, v brezvestna in pokvarjena dejanja dveh ambicioznih voditeljev in njunih privržencev. ... Snyder je v knjigo vključil številne odlomke in utrinke iz dnevnikov žrtev in pričevanj preživelih, iz takratnih novic in osebnih pisem. ... Snyder te pripovedi stke v zgodbo, ki je hkrati skrb vzbujajoče poročilo o procesu odločanja znotraj Hitlerjevega in Stalinovega režima ter pretresljiva pripoved o ljudeh, ki so med drugo svetovno vojno živeli na Poljskem, v Ukrajini, Belorusiji in baltskih republikah.«

–*Kindle Daily Post*

»Pomembna, skrbno raziskana in prepričljiva zgodba, dobro povedana. ... Številke in pripoved so osupljive. Toda Snyderjeva velika moč je v tem, da približa človečnost, ki je bila uničena.«

–*Concord Monitor*

»Knjiga *Krvava prostranstva* sijajno raziskuje, kako so vladne politike v Berlinu in Moskvi pripeljale do nepredstavljivega trpljenja in smrti milijonov ljudi v Vzhodni Evropi. ... Snyder povsod po *Krvavih prostranstvih* vnaša visoko inteligenco, ko spretno slika grozote in bedo nacističnega in sovjetskega sistema v njunem prizadevanju za družbeno popolnost.«

—*Deseret Morning News*

»Timothy Snyder tako dobro kot drugi proučevalci evropske zgodovine predstavi panoramski pogled, vendar ne da bi pri tem pozabil na podrobnosti. ... Sklepni del knjige nosi naslov 'Človečnost' in to je res globoko humana knjiga. Je pa tudi lepo in na trenutke skoraj poetično napisana, zlasti ko govori o žrtvah. ... Poleg zgodovinskih in literarnih dosežkov je to razsodna študija, ki je zahtevala branje v desetih različnih jezikih.«

—*War in History*

»Timothy Snyder je v knjigi *Krvava prostranstva* naslikal impresivno in verodostojno zgodovinsko platno morilskih ideologij in množičnih bojov v Vzhodni Evropi v času med ukrajinsko lakoto v letih 1932–1933 in sovjetsko proticionistično kampanjo po drugi svetovni vojni.«

—*The Browser*

»Knjiga *Krvava prostranstva* ... nas pomirja, da je prizadevanje za pristno zavest o holokavstu v znanstveni skupnosti še vedno v razcvetu in mu ni videti konca.«

—*The Jewish Daily Forward*